

Straffansvaret vid egenmäktighet med barn

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:120 Straffansvaret vid egenmäktighet med barn och tre motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013.

Straffansvaret vid egenmäktighet med barn ser i dag olika ut beroende på om gärningsmannen är vårdnadshavare för barnet eller inte. Om någon som inte har del i vårdnaden olovligen för bort eller undanhåller ett barn från dess vårdnadshavare döms han eller hon för egenmäktighet med barn. Har gärningsmannen själv del i vårdnaden är ansvaret för brottet begränsat till olovliga bortföranden. Att en vårdnadshavare håller kvar ett barn på en plats dit barnet ursprungligen förts i samförstånd mellan vårdnadshavarna, eller dit barnet förts under en umgängesperiod, omfattas därför inte av straffansvaret. Enligt regeringen måste det dock anses så klandervärt att en vårdnadshavare undanhåller ett barn från den andra vårdnadshavaren att också det bör vara straffbart. I propositionen föreslås därför att straffansvaret vid egenmäktighet med barn när gärningsmannen själv har del i vårdnaden utvidgas till att omfatta både olovliga bortföranden och olovliga undanhållanden av ett barn.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motionerna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Bakgrund	4
Ärendet och dess beredning	4
Utskottets överväganden	5
Straffansvaret vid egenmäktighet med barn	5
Propositionen	5
Motionerna	5
Utskottets ställningstagande	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	7
Propositionen	7
Motion från allmänna motionstiden hösten 2011	7
Motion från allmänna motionstiden hösten 2012	7
Motion från allmänna motionstiden hösten 2013	7
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Straffansvaret vid egenmäktighet med barn

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:120 och avslår motionerna 2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkande 3, 2012/13:C430 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkande 1 och 2013/14:C301 av Annelie Enochson (KD) yrkande 1.

Stockholm den 10 april 2014

På justitieutskottets vägnar

Morgan Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Morgan Johansson (S), Johan Linander (C), Ewa Thalén Finné (M), Kerstin Haglö (S), Anti Avsan (M), Christer Adelsbo (S), Jan R Andersson (M), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Caroline Szyber (KD), Richard Jomshof (SD), Ann-Britt Åsebol (M), Pia Hallström (M), Agneta Börjesson (MP), Marianne Berg (V) och Jan Ertsborn (FP).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Regeringen beslutade den 20 maj 2010 att ge en särskild utredare i uppdrag att utvärdera tillämpningen av brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning (dir. 2010:56). I uppdraget ingick också att utreda och redovisa en bedömning av om straffansvaret vid egenmäktighet med barn är lämpligt utformat vid gemensam vårdnad. Utredningen antog namnet Fridskränkingsutredningen. Utredningen lämnade i januari 2012 betänkandet Fridskränkingsbrotten och egenmäktighet med barn (SOU 2011:85).

Utredningens förslag i fråga om straffansvaret vid grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning har behandlats och lett till lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 2013 (prop. 2012/13:108, bet. 2012/13:JuU25, rskr. 2012/13:251).

Ärendet och dess beredning

I proposition 2013/14:120 behandlas frågan om straffansvaret vid egenmäktighet med barn när gärningsmannen har del i vårdnaden.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet behandlar dock tre motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013 i detta sammanhang. Förslagen i motionerna återges i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Straffansvaret vid egenmäktighet med barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår tre motionsyrkanden från de allmänna motionstiderna 2011, 2012 och 2013.

Propositionen

Straffansvaret vid egenmäktighet med barn ser i dag olika ut beroende på om gärningsmannen är vårdnadshavare för barnet eller inte. Om någon som inte har del i vårdnaden olovligen för bort eller undanhåller ett barn från dess vårdnadshavare döms han eller hon för egenmäktighet med barn. Har gärningsmannen själv del i vårdnaden är ansvaret för brottet begränsat till olovliga bortföranden. Att en vårdnadshavare håller kvar ett barn på en plats dit barnet ursprungligen förts i samförstånd mellan vårdnadshavarna, eller dit barnet förts under en umgängesperiod, omfattas därför inte av straffansvaret. Enligt regeringen måste det dock anses så klandervärt att en vårdnadshavare undanhåller ett barn från den andra vårdnadshavaren att också det bör vara straffbart. I propositionen föreslås därför att straffansvaret vid egenmäktighet med barn när gärningsmannen själv har del i vårdnaden utvidgas till att omfatta både olovliga bortföranden och olovliga undanhållanden av ett barn.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2014.

Motionerna

I motion 2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) begärs ett tillkännagivande om att specialdomstolar bör inrättas för handläggning av egenmäktighet med barn (yrkande 3).

I motion 2013/14:C301 av Annelie Enochson (KD) begärs ett tillkännagivande om att olovligt bortrövande av barn ska betraktas som kidnappning och att förövandet ska rubriceras som grovt brott. Ett likalydande yrkande framförs i motion 2012/13:C430 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD) yrkande 1.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med tillfredsställelse på regeringens förslag att utvidga straffansvaret vid egenmäktighet med barn så att det omfattar både olovliga bortföranden och olovliga undanhållanden av ett barn. Som regeringen anför framstår det inte som motiverat att straffansvaret vid egenmäktighet

med barn ska vara begränsat till fall av olovligt bortförande när vårdnaden är gemensam. Tvärtom måste det anses så klandervärt att en vårdnadshavare undanhåller ett barn från den andra vårdnadshavaren att också det bör vara straffbart. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag. Lagförslaget har vidare enligt utskottets uppfattning fått en väl avvägd utformning. Motionerna 2012/13:C430 (KD) yrkande 1 och 2013/14:C301 (KD) yrkande 1 får anses delvis tillgodosedda genom förslaget och avstyrks därför.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i motion 2011/12:C276 (KD) yrkande 3 om vikten av att anställda på olika myndigheter har en hög kompetens på det aktuella området. I detta sammanhang konstaterar utskottet att det av kursprogrammet för Domstolsakademin inom Sveriges Domstolar framgår att akademien erbjuder specialiseringskurser i olika ämnen, bl.a. familjerätt. Utskottet ser mycket positivt på denna verksamhet. Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom förslaget att inrätta specialdomstolar för ärenden om egenmäktighet med barn. Motionsyrkandet avstyrks.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:120 Straffansvaret vid egenmäktighet med barn:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:C276 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta specialdomstolar för handläggning av egenmäktighet med barn.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:C430 av Annelie Enochson och Yvonne Andersson (båda KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betrakta olovligt bortrövande av barn som kidnappning och rubricera förövandet som grovt brott.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:C301 av Annelie Enochson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att betrakta olovligt bortrövande av barn som kidnappning och rubricera förövandet som grovt brott.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Häri genom föreskrivs att 7 kap. 4 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***7 kap.****4 §¹**

Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för *egenmäktighet med barn* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt *bortför* barnet eller om den som *skall* ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

Till ansvar enligt första stycket döms också den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som vårdar barnet med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, om gärningen inte utgör brott mot frihet eller främjande av flykt.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, *skall* gärningsmannen dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Den som obehörigen skiljer ett barn under femton år från någon som har vårdnaden om barnet döms för *egenmäktighet med barn* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte utgör brott mot frihet. Detsamma gäller, om den som gemensamt med någon annan har vårdnaden om ett barn under femton år utan beaktansvärt skäl egenmäktigt *skiljer* barnet *från den andra vårdnadshavaren* eller om den som *ska* ha vårdnaden obehörigen bemäktigar sig barnet och därigenom själv tar sig rätt.

Är brott som avses i första eller andra stycket grovt, *ska* gärningsmannen dömas till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2014.

¹ Senaste lydelse 1993:207.